

Последниот битолски Евреин ја променил верата за живот

Моис успеал да спаси жива глава, декларирајќи се како Турчин

Мајка ми се омажи за Турчин, само да ме куртули од смртта. Многумина од рисјаните ме нарекуваа Јуда

Седумдесет и четиригодишниот Моис Беакара Сариефски е единствениот преживеан битолски Евреин, чија судбина сакаше да го остави како последен жив сведок на ужасите од депортацијата во логорот на смртта Треблинка. Моис на деветгодишна возраст, сирак само со мајка му, успеал да спаси жива глава декларирајќи се како Турчин.

„Таа ноќ, на 10 спроти 11 март, Бугарите во анот ги собираа Евреите. Дојде соседот и ни вели бегајте црно ви се пишува, Евреите ги креваат. И така преку еврејскиот чифлик избегав, кажувајќи се како Турче, Гупче, Еврејче и отидов во селото Острец кај очувот, а таму со партизаните спасив глава. Мајка ми се омажи за Турчин, се забули, само да ме куртули од смртта. Многумина од рисјаните за тоа ме нарекуваа Јуда“.

Вака, со солзи во очите и со треперлив глас се присетува стариот Моис на мачните денови од своето детство кога останал без целото свое пошироко семејство и без ниту еден сограѓанин Евреин во родната Битола. Но, како што вели, иако останал жив, не му се израдувал многу на животот. Мрачната судбина на неговите блиски и егзекуцијата на неговиот народ се' уште го прогонуваат и не му даваат мир.

„Иако бев дете, не можам да ја заборавам големата несреќа кога се случи тој грозоморен чин, кога од сонот беа разбудени над 3.000 битолчани - Евреи. Ги собраа пред железничката станица, ги носеа пред пушка, боси, необлечени. И оттаму во полни вагони, нагмечени еден до друг, без вода и без корка леб беа транспортирани до Скопје, до Монополот. Оттаму, заедно со сите македонски Евреи, претежно од Скопје и од Штип, беа пренесени до Треблинка. Никој жив не се врати“, раскажува Моис.

И по 65 години од депортацијата на битолските Евреи во логорот на смртта Треблинка, не постојат точни податоци колкумина Евреи од градот под Пелистер беа транспортирани таа ноќ, на 11 март 1943 година. Сепак, како официјална бројка е прифатено дека се одведени 3.018 битолчани.

„Некаде ќе сретнете податок дека од Битола се егзекутирани над 3.500 Евреи. Но, тоа е така зошто имало инцидентни случаи кога непријателите ги воделе од домовите до железничката станица во Битола, како и од собиралштето во Скопје. Неколкумина Евреи успеале да се спасат, меѓутоа тие никогаш не се вратени во Битола. Луѓе што се занимаваат со наука веќе го проучуваат тоа како за личности кои по игра на судбината го преживеале холокаустот. Едно од нив е семејството на Моис Сариефски“, вели Димче Миновски, претседател на Еврејската заедница во Битола.

„Имотите на сите оние битолчани - Евреи кои не успеаја да го избегнат патот на смртта со Законот за денационализација делумно се вратени и за нив се грижи Фондот на холокаустот. Околу 60 отсто од битолскиот имот на Евреите е вратен онаму каде што припаѓа, а постапката за докажување на сопственоста продолжува“, вели Миновски.

Битолчани грижливо ги чуваат спомените за своите сограѓани од еврејска националност. Не се забравени вечните почивалишта на Евреите, гробиштата кои се сметаа за историски споменици на градот. Во космополитска Битола и денеска на фасадите од куќите и балконите, особено на Широко сокак, може да се види еврејската синагога. (Б.Т.)

#